

Sex? In the city

Een onderzoek over hoe studenten met christelijke ouders hun seksueel burgerschap ervaren nu ze op kamers wonen.

Sjouke Stienstra
S2747545
University of Groningen
Faculty of Spatial Sciences
Supervisors: A.T. Oosterhoff & B. de Haas

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
Introductie.....	4
1.1 Background.....	4
1.2 Onderzoeksprobleem.....	4
1.3 Structuur van de scriptie.....	5
Theoretisch kader.....	5
2.1 Seksueel burgerschap.....	5
2.2 Woonsituatie.....	5
2.3 Social fields.....	6
2.4 Gender.....	6
2.5 Conceptueel model.....	7
Methodologie.....	7
3.1 Participanten.....	7
3.2 Dataverzameling.....	8
3.3 Data-analys.....	9
3.4 Ethische aspecten.....	9
Resultaten.....	10
4.1 Woonsituatie.....	11
4.2 Social fields.....	12
4.3 Gender.....	13
4.4 Gezinsamenstelling.....	13
4.5 Leeftijd.....	14
4.6 Woonomgeving.....	14
Discussie.....	14
5.1 Bevindingen.....	14
5.1.1 Woonsituatie.....	14
5.1.2 Social fields.....	15
5.1.3 Gender.....	15
5.1.4 Gezinsamenstelling.....	15
5.1.5 Leeftijd.....	15
5.1.6 Woonomgeving.....	16
5.2 Beschouwing.....	16
5.3 Conclusies.....	17
5.4 Aanbeveling.....	17
5.5 Reflectie.....	18

Referentielijst	18
Appendix.....	19
Bijlage 1: counselling referral	19
Bijlage 2: Interview guide	20
Bijlage 3: Informed consent	21
Bijlage 4: Concepten en Codes	22

Samenvatting

Dit onderzoek gaat over hoe studenten met christelijke ouders hun seksueel burgerschap ervaren en hoe dit verandert wanneer ze uit hun ouderlijk huis verhuizen en hoe gender en social fields een rol hierin spelen. De centrale vraag van dit onderzoek luidt als volgt: *Hoe ervaren studenten met christelijke ouders hun seksueel burgerschap nu ze niet meer bij hun ouders wonen ten opzichte van toen ze nog thuis woonden en hoe spelen gender en social fields een rol hierin?* In dit onderzoek zijn de uitkomsten van 10 semigestructureerde interviews met 5 mannelijke en 5 vrouwelijke participanten gekoppeld aan literatuur om zo de centrale vraag te beantwoorden. Naast de deductieve concepten woonsituatie, social fields en gender noemen de participanten leeftijd, woonomgeving en gezinssamenstelling als concepten die invloed hebben op hoe ze hun seksueel burgerschap ervaren. Studenten ervaren meer vrijheid wanneer ze niet meer bij hun ouders wonen. Het seksueel burgerschap van studenten verandert wanneer ze uit huis gaan wat zich uit in het toe-eigenen van seksuele rechten. De rol van social fields en gender speelt hier een kleine rol in.

Introductie

1.1 Background

Jongeren met christelijke ouders die thuis strenge regels over seks en relaties krijgen opgelegd verzwijgen dingen op seksueel gebied voor hun ouders. Ze huren bijvoorbeeld een extra kamer om hun ouders om de tuin te leiden terwijl ze al samenwonen met hun partner. Anderen verzwijgen relaties voor hun ouders. Ouders verliezen de controle wanneer studenten op kamers gaan, waar ze niet meer zo kort aan het lijntje kunnen worden gehouden (Derks, 2017). Dit kan tot frictie leiden binnen gezinnen tussen ouders en kinderen. Het is dus van belang om te onderzoeken hoe studenten met christelijke ouders hun seksueel burgerschap ervaren. "Seksueel burgerschap verwijst naar de mate van toegang tot bepaalde rechten met betrekking tot seksuele expressie en consumptie" volgens Richardson (2000, p.107). Jongeren die strenge regels omtrent seks en relaties van hun ouders krijgen opgelegd, krijgen dan bepaalde seksuele rechten niet toegeëigend wanneer ze nog bij hun ouders wonen. Dit is vrij ernstig omdat ieder mens aanspraak heeft op seksuele rechten. Het is daarom maatschappelijk relevant om te onderzoeken hoe jongeren dit ervaren wanneer ze bij hun ouders wonen en hoe dit verandert wanneer ze op zichzelf gaan wonen. Ook is het wetenschappelijk relevant om te onderzoeken hoe jongeren dit ervaren, omdat er nog maar weinig onderzoek is gedaan hoe jongeren hun seksueel burgerschap ervaren en welke concepten een rol hierin spelen.

1.2 Onderzoeksprobleem

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in hoe studenten die in Groningen wonen met christelijke ouders hun seksueel burgerschap ervaren nu ze op zichzelf wonen vergeleken met toen ze nog bij hun ouders woonden. In dit onderzoek komt ook aanbod wat voor rol social fields en gender van een student spelen op het seksueel burgerschap. Door dit onderzoek ontstaat hopelijk bewustwording voor dit onderwerp wat zorgt voor meer openheid en eerlijkheid binnen christelijke gezinnen. Kortom mijn centrale vraag is: *Hoe ervaren studenten met christelijke ouders hun seksueel burgerschap nu ze niet meer bij hun ouders wonen ten opzichte van toen ze nog thuis woonden en hoe spelen gender en social fields een rol hierin?* De bijbehorende deelvragen zijn:

- Hoe ervaren studenten hun seksueel burgerschap studenten in verschillende woonsituaties?
- Wat voor rol speelt de social fields van een student op hoe ze hun seksueel burgerschap ervaren?
- Wat is de rol van gender op het seksueel burgerschap?

1.3 Structuur van de scriptie

Ten eerste wordt in het theoretisch kader kort de relevante concepten in mijn onderzoek uitgelegd. Vervolgens staat in de methodologie wat voor onderzoeksmethode er is gebruikt en hoe de data is verzameld en geanalyseerd wordt. Onder het kopje resultaten wordt van elk concept de meest prominente resultaten aan de hand van Quotes van participanten gepresenteerd. Deze resultaten worden vervolgens aan de literatuur gekoppeld onder het kopje bevindingen. Als laatste wordt er in de conclusie antwoord gegeven op de hoofd en deelvragen.

Theoretisch kader

2.1 Seksueel burgerschap

Het artikel van Richardson (2000) schetst het steeds belangrijk wordende verband tussen burgerschap en seksualiteit. Seksueel burgerschap verwijst naar een status wat seksuele rechten met zich meebrengt en de verschillende mate van toegang hiervan. Zo hebben bijvoorbeeld thuiswonende studenten minder toegang tot het genieten van hun seksuele rechten dan studenten die zelfstandig wonen. Wanneer ouders hun kinderen verbieden om samen met hun partner in een bed te slapen heeft dit invloed op het seksueel burgerschap van die kinderen. Als kinderen het ouderlijk huis verlaten en op zichzelf gaan wonen, kunnen ze zelf beslissen of hun partner bij hun in bed slaapt. Ze krijgen meer seksuele rechten toegeëigend. Binnen de discourse van seksuele rechten zijn er drie stromen die bestaan uit: op relatiegerichte rechten, praktijkgerichte rechten en identiteitsgerichte rechten. Praktijkgerichte rechten bestaan vooral uit wat je wel of niet mag of kan doen. Niet samen in een bed mogen slapen is hier een voorbeeld van. Volgens Schalet (2010) is dit vaak het geval bij streng christelijke ouders in Nederland. Dit voorkomen van voorhuwelijkse seks door christelijke ouders heeft als belangrijkste reden de bijbel en het voorkomen van ongewenste zwangerschappen. Hoewel het ontwikkelen van seksualiteit en aangaan van seksuele relaties hoort bij het volwassen worden, vinden christelijke ouders het vaak moeilijk om dit over hun kinderen te erkennen. Hierdoor kan er frictie ontstaan tussen de verlangens van de kinderen en de verlangens van de ouders wat dus het seksueel burgerschap aantast (Constatine et al, 2007).

2.2 Woonsituatie

Een van de seksuele rechten genoemd door Richardson (2000) is het mogen samen slapen met de partner naar keuze. Wanneer iemand in zijn of haar ouderlijk huis woont kunnen ouders dit seksueel recht verbieden. Schalet (2011) schrijft hier ook over in haar boek: *Not under my roof*. Hierin vergelijkt ze hoe Amerikaanse ouders vergeleken met Nederlandse ouders omgaan met hun kinderen als het gaat over seks en relaties. Ook behandelt ze de relaties van zowel Nederlandse kinderen en hun ouders als de Amerikaanse relaties. Volgens Schalet (2011) is de aanpak van ouders in Nederland op de seksualiteit en relaties van hun kinderen het best te omschrijven met de concepten: 'Onderling afhankelijk individualisme' en 'normalisatie'. Volgens dit kader zullen ouders niet vaak de relaties van hun kinderen afwijzen of weigeren en wordt er vaak open over seks gepraat. Vanwege meer vrijheid op het gebied van homoseksualiteit vanuit de politiek en open discussies over seks is Nederland vanaf 1970 steeds toleranter en opener geworden tegenover seks. Christelijke ouders erkennen deze openheid vaak minder extreem dan niet gelovige Nederlanders, waardoor ze buiten dit kader vallen. Volgens Schalet (2011) is de kans groter dat ze een houding hebben tegenover seksualiteit en het huwelijk die vergelijkbaar is met die van hun Amerikaanse tegenhangers. In Amerika zie je nog minder openheid tegen homoseksualiteit vanuit de politiek en door de slechte gezondheidszorg vergeleken met Nederland, geldt er in Amerika een ander kader als het gaat om seks en relaties. De concepten waarmee dit kader wordt omschreven zijn 'Tegengesteld individualisme' en 'dramatisering'. Dit betekent dat ouders erkennen dat hun kinderen seksueel actief zijn maar willen

hiervan liever niet op de hoogte zijn. Dit creëert een sfeer van beschuldigingen en verdenkingen. Een gevolg hiervan is dat seksuele activiteiten buiten het bereik van het ouderlijke toezicht optreedt wanneer iemand bijvoorbeeld op zichzelf woont. Dit geldt volgens Schalet (2011) vooral voor de streng christelijke groepen in Nederland. Bij gezinnen waarvan de ouders als iets minder strenggelovig worden beschouwd mag namelijk twee derde van kinderen al samen de nacht doorbrengen met hun vriend of vriendin, mits ze een stabiele relatie hebben. Seks voor het huwelijk wordt meestal niet aangemoedigd. De woonsituatie van een student speelt dus een rol in welke mate seksuele rechten worden toegekend. Woon je met christelijke ouders dan is het waarschijnlijker dat seksuele activiteiten buiten het ouderlijk toezicht plaatsvindt en verandert dus het seksueel burgerschap wanneer studenten het ouderlijk huis verlaten.

2.3 Social fields

Social fields zijn peer groepen waarin mensen die de leiding hebben binnen zo'n groep een bepaalde standaard bepalen voor een concept. Ze geven definities en normen en waarden aan concepten (Bourdieu, 1991). De kerk of een studentenvereniging kan bijvoorbeeld als een social field worden gezien. Deze beide peer groepen hebben hun eigen standaard voor bijvoorbeeld het concept seksueel burgerschap. Zo kan het bij een studentenvereniging normaal zijn om zomaar met iemand het bed te delen, terwijl dit bij een kerk niet normaal wordt gevonden. Bij zo'n studentenvereniging kan het verbieden van samen slapen door de ouders als schokkend worden ervaren. Dit kan voor leden binnen een kerkgemeenschap, waarin het niet samen mogen slapen normaal wordt bevonden, niet als schokkend worden ervaren. Ook volgens Richardson (2000) is er geen vaste definitie over seksueel burgerschap en verschilt dit per plaats, individu, en maatschappij. Zo kan een kerk Volgens Ojo (2005) menen dat seksuele rechten door iets goddelijks worden voorgeschreven en niet volgens de maatschappij (Ojo, 2005). Hierdoor heeft de kerk bijvoorbeeld een ander beeld over seksueel burgerschap dan de maatschappij.

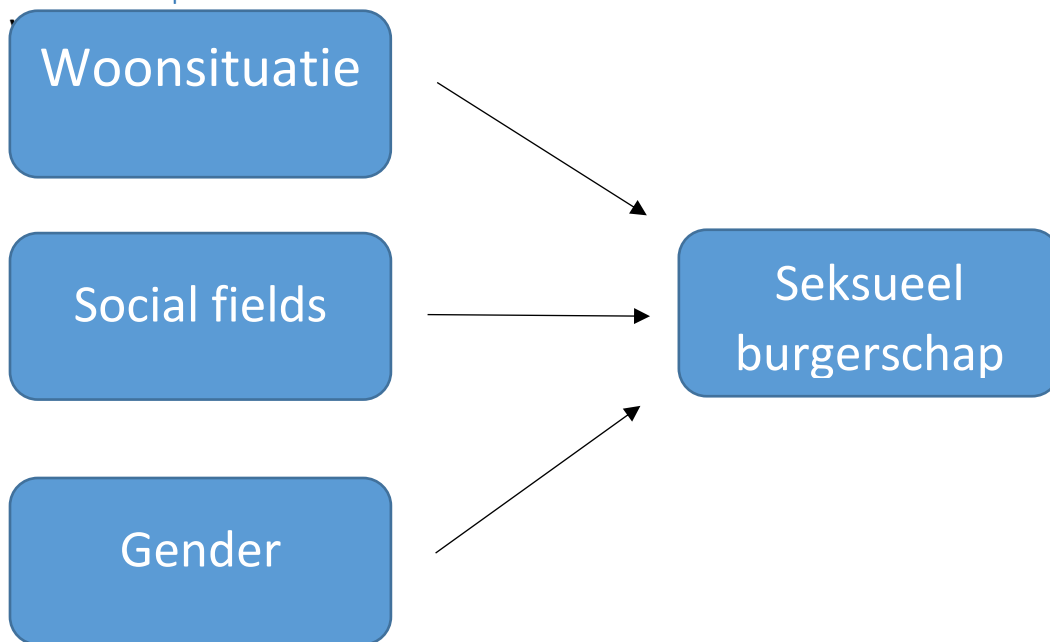
De maatstaf waar seksuele rechten mee wordt gemeten hangt dus af van de plaats, maatschappij en religie (Richardson, 2000). Ook de normen en waarden over seksuele rechten die je van je ouders meekrijgt spelen hierin een rol. Volgens Hoge et al. (1982) ontwikkelen mensen hun normen en waarden vooral van culturen buiten de familie en spelen ouders hierin een kleine rol. Waarden gebaseerd op religie worden wel vaak van ouders op kind overgedragen. Seksuele normen en waarden die mensen van buiten de familie krijgen kunnen haaks staan met de religieuze waarden die ze ook van hun ouders hebben overgedragen. Het is dus belangrijk om te kijken of de studenten met christelijke ouders het geloof van hun ouders hebben overgenomen en wat voor rol de culturen buiten de familie hebben op deze normen en waarden over seksuele rechten. Uit eerder onderzoek van Abbema (2007) blijkt namelijk dat christelijke studenten zelf meer seksuele handelingen verrichten wat ze eigenlijk niet geoorloofd vinden. Een verklaring hiervoor kan zijn dat een christen in een social field terecht is gekomen waar andere normen en waarden gelden voor bijvoorbeeld seks en hierdoor is beïnvloed. Zo kan iemand die uit een heel christelijk dorp verhuist naar de stad in een andere social field terechtkomen waar andere normen en waarden gelden over seks en relaties en deze normen en waarden overnemen.

2.4 Gender

Zowel Amerikaanse als Nederlandse ouders geven aan dat ze vaker ongerust en beschermend tegenover hun dochter dan hun zoon zijn (Schalet, 2011). Verschil in ongerustheid en beschermend optreden tegenover verschillende genders kunnen ook de mate van toekenning van seksuele rechten met zich meebrengen. Maar volgens een ander onderzoek van Schalet (2010) is de kans even groot voor zowel mannen als vrouwen als het gaat om toestemming krijgen van de ouders voor het mogen blijven slapen van het vriendinnetje of vriendje. Dit houdt niet in dat er geen andere beperkingen

kunnen zijn met betrekking tot gender. Hierdoor is het belangrijk om inzicht te krijgen wat de rol van gender is op het seksueel burgerschap.

2.5 Conceptueel model

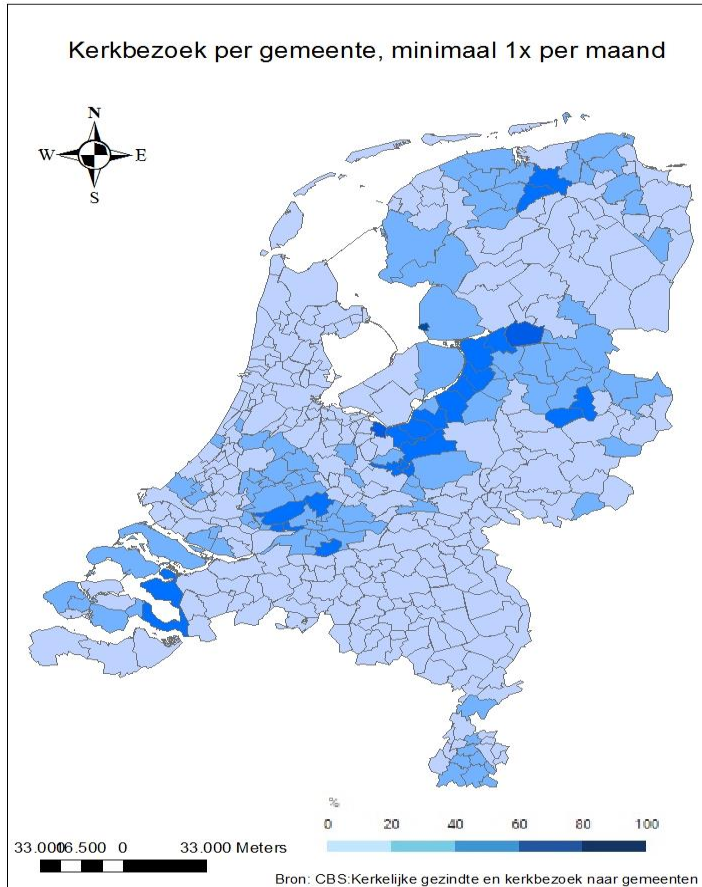
Figuur 1

Aan de hand van de concepten in de literatuur is dit conceptueel model opgesteld (figuur1).

Methodologie

3.1 Participanten

Mijn onderzoek richt zich op hoe studenten met christelijke ouders hun seksueel burgerschap ervaren toen ze bij hun ouders woonden en wanneer ze op kamers gaan. Hiervoor is kwalitatief onderzoek de beste onderzoeksmethode omdat het perspectief van de participant van belang is in dit onderzoek en zo achter ervaringen en belevenissen van deze doelgroep te komen. Dit onderzoek richt zich op studenten die tijdens de afname van het interview niet meer bij hun christelijke ouders thuis wonen. De studenten dienden niet langer dan 10 jaar op kamers te wonen, omdat het dan waarschijnlijk is dat ze minder goed kunnen herinneren wat voor invloed verhuizen heeft op hun seksueel burgerschap. Voor de criteria 'christelijke ouders hebben' geldt dat de participanten zelf aangaven dat hun ouders christelijk zijn of hun ouders zichzelf christelijk beschouwen, ongeacht welke stroming of hoe strenggelovig ze zich beschouwen. Om toch enige nuance te brengen is er gekozen voor de doelgroep waarvan de ouders nog minimaal 1x per maand naar de kerk gaan. Hieronder is een kaart over welk percentage per gemeente minimaal 1x per maand een religieuze dienst bezoekt, ongeacht welke geloofsovertuiging.

Figuur 2: Kerkbezoek per gemeente, minimaal 1x per maand

De participanten die voldoen aan bovengenoemde criteria zijn voor dit onderzoek via sociale media of persoonlijk door de onderzoeker of bekenden van de onderzoeker benaderd. Na het afnemen van de interviews is de participant gevraagd of zij nog mensen kennen die aan de criteria van dit onderzoek voldoen. Dit omdat studenten met christelijke ouders een netwerk kunnen hebben met meer studenten met christelijke ouders.

3.2 Dataverzameling

In een gedeeltelijk gestructureerd interview guide (bijlage 2) zijn alle onderwerpen aan bod gekomen die van belang zijn om meer inzicht te krijgen in hoe studenten hun seksueel burgerschap ervaren. Het concept seksueel burgerschap is niet in de interview guide verwerkt, omdat dit een te moeilijk begrip is voor de participanten. Specifiek doorvragen naar concrete en begrijpelijke voorbeelden zoals seksuele rechten, helpt om bloot te leggen hoe het seksueel burgerschap veranderd van studenten en hoe ze dat ervaren. Er werd ook gevraagd naar regels over seks en relaties bij de participant thuis en hoe ze dit hebben ervaren. Dit verwijst ook indirect naar het seksueel burgerschap van de participant. Om te kijken welke rol social fields spelen op het seksueel burgerschap is er gevraagd naar hoe verschillende groepen invloed hebben op hoe de participant over seks en relaties denkt. De participant kon zelf groepen opnoemen die zijn denkbeeld beïnvloedt zodat verschillende social fields konden worden onderscheiden. De rol van gender is ook van belang in dit onderzoek en daarom zijn er 5 vrouwelijke studenten en 5 mannelijke studenten geïnterviewd. Om inzicht te krijgen in welke rol gender speelt op het seksueel burgerschap is er gekeken naar hoe de vrouwelijke en mannelijke participanten hun seksueel burgerschap ervaren. Daarnaast is er ook

gekeken naar hoe de broers of zussen van de participanten worden behandeld door hun ouders. Als ze geen broer of zus hadden van het andere geslacht, is er een vraag gesteld wat voor rol gender speelt op het seksueel burgerschap van studenten.

Het is belangrijk dat de participanten zich op hun gemak voelen. Hierbij speelt de keuze van de locatie ook een rol. Daarom mochten de participanten zelf bepalen waar het interview werd afgenomen. Er werd de participanten de optie geboden om in een lokaal op de universiteit het interview af te nemen. Doordat de participanten zich vertrouwd voelden op de locatie heeft dit de kwaliteit van de data doen verbeteren.

3.3 Data-analys

In dit onderzoek zijn vooraf deductieve concepten naar voren gekomen vanuit de literatuur en mijn hoofd en deelvragen. Deze deductieve concepten vind je vaak niet letterlijk terug in de verkregen inzichten van de participanten. Om deze deductieve concepten betekenis te geven zijn er inductieve codes gekoppeld aan deze concepten. De vooraf bepaalde concepten zijn: Seksueel burgerschap, seksuele rechten, social fields en gender. Na de 10 afgenomen interviews zijn inductieve codes gevonden die vervolgens gekoppeld zijn aan een van deze concepten. Zo is bijvoorbeeld de inductieve code 'niet samen in een bed mogen slapen' gekoppeld aan het concept: seksuele rechten. Zo heeft elk concept verschillende inductieve codes gekregen en die van betekenis zijn in dit onderzoek. Later zijn de concepten en bijbehorende codes in een tabel geplaatst zodat het duidelijk is hoe de participanten bepaalde concepten ervaren met betrekking tot hun seksueel burgerschap.

3.4 Ethische aspecten

Ethische aspecten spelen een grote rol in dit onderzoek, omdat dit onderzoek ingaat op seksuele rechten en andere persoonlijke en gevoelige onderwerpen. In dit onderzoek spelen machtsverhoudingen tussen de onderzoeker en participant ook een rol. Praten over seks door vrouwelijke participanten tegen een mannelijke onderzoeker kan als onplezierig worden ervaren en voor minder goeie data zorgen. Voorafgaand aan het interview hebben de participanten een informed consent (bijlage 3) ondertekend waarin duidelijk staat aangegeven hoe er met hun gegevens wordt omgegaan. Zo konden de participanten een eigen pseudoniem opgeven waardoor iedereen anoniem blijft. Het vertrouwelijk omgaan met de informatie van de participanten en beschermen van de privacy heeft de kwaliteit van de data doen bevorderen omdat de participant zich hierdoor meer op hun gemak voelde. De participanten hebben na afloop van het interview gegevens van een vertrouwenspersoon van de RUG gekregen die gespecialiseerd is op dit gebied. Als de participant persoonlijk was geraakt of er emoties werden opgeroepen door het interview kon de participant met deze vertrouwenspersoon contact opnemen (bijlage 1).

De positie als onderzoeker ten opzichte van de participanten speelt een belangrijke rol in dit onderzoek, omdat de onderzoeker behoort tot de doelgroep waar het onderzoek zich op richt. Het kan ook een voordeel zijn dat de onderzoeker geen outsider is van het onderwerp, omdat de onderzoeker zich beter kon inleven met de participant omdat hij ook christelijke ouders heeft. Begrip tonen voor de participant was dus ook zeer van belang. Na het interview was er daarom ook de mogelijkheid voor de participant om te vragen naar ervaring van de onderzoeker over dit onderwerp. Dit was niet geschikt om voorafgaand aan het interview te doen, omdat hierdoor de participant kon worden beïnvloed.

Resultaten

In onderstaand tabel staan de persoonlijke kenmerken van de participanten omschreven (figuur 3). De namen zijn de opgegeven pseudoniemen door de participanten. In dit onderzoek is geen onderscheid gemaakt tussen verschillende christelijke stromingen. Hierdoor is alleen bekend of een participant protestants of katholiek is. Onder het kopje 'Geloof participant' staat met een plusje aangegeven of de participant zichzelf nog christelijk beschouwd en met een minnetje als dit niet het geval is.

Naam	Leeftijd	Geloof ouders	Geloof participant	Aantal broers en zussen	Overige kenmerken
Mirthe	21	Protestants	+	1 broer en 2 broertjes	Ouders brachten seks ter sprake m.b.v. een christelijk boekje. Verder werd er niet veel over seks gepraat thuis. Haar vader is meer beschermend tegenover haar dan tegenover haar broers.
Emma	22	Protestants	-	1 zusje	Gescheiden ouders en heeft bij haar moeder thuis gewoond. Werd thuis vrij openlijk over seks gepraat, maar alsnog vertelde ze haar ouders niet alles. Geen regels over samen slapen of relaties.
Ryan	23	Protestants	+	2 zusjes	Ouders praten op een grappige manier over seks, maar nooit serieus. Mocht eerst niet samen in een bed slapen, maar wel op één kamer.
Sophie	21	Protestants	-	1 broertje	Woonde bij haar moeder die zelf wekelijks naar de kerk gaat. Veel regels opgelegd. Ouders gingen bellen naar ouders van haar vriend om te vragen of er aan de regels gehouden werd.
Luuk	25	Protestants	-	4 broertjes	Vader en moeder hebben een eigen kerk opgericht waarvan de vader dominee is. Ouders waren vooral streng toen een van zijn broertjes als eerste een relatie kreeg, maar nu hij zelf een vriendin heeft worden hem geen regels meer opgelegd.
Thijs	23	Katholiek	-	1 broertje	Beide ouders zijn katholiek en de vader is 2 keer per maand koster. Vader vindt het niet erg als zijn kinderen een meisje mee zouden nemen naar huis. Dit gebeurt niet omdat dit als ongemakkelijk wordt ervaren.
Max	22	Protestants	-	2 zussen	Ouders waren redelijk streng tegen zijn zussen. Kreeg ook regels over seks en relaties, maar zei tegen zijn ouders dat hij het zelf bepaald.
Nora	23	Protestants	+	2 broers en 2 zussen	Woonde in een samengesteld gezin, waarvan de vader wat gematigd over het geloof is.
Lauren	22	Protestants	+	2 zussen, 1 broer en 3 broertjes	Ouders gaan wekelijks naar de kerk. Hebben thuis regels dat vriendjes en vriendinnetjes niet in de slaapkamer mogen komen.
Daan	22	Protestants	+	1 zus	Ouders gaan wekelijks naar de kerk, waarvan de vader dominee is. Krijgt veel vrijheid van zijn ouders en er wordt niet over seks gepraat. Tegen zijn zus waren ze eerst wel strenger.

Figuur 3: Tabel kenmerken van participanten

Door inductieve codes te koppelen aan deductieve concepten heb ik betekenis gegeven aan deze concepten die vooraf zijn opgesteld. Deze concepten zijn: Woonsituatie, social fields en gender. Aan de hand van analyse van de transcripten zijn verschillende codes gekomen die ik heb gekoppeld aan een van mijn deductieve concepten (Bijlage 4). Ook zijn er inductieve concepten naar boven gekomen die volgens de participanten ook een rol spelen op hoe ze hun seksueel burgerschap ervaren. Deze inductieve concepten zijn: Gezinsstelling, leeftijd en woonomgeving. Deze zes concepten worden nu een voor een besproken met citaten ter illustratie.

4.1 Woonsituatie

Het eerste concept is de woonsituatie van de participant. Door te vragen hoe de participant de mate van seksuele rechten ervaart toen ze bij hun ouders wonen en nu ze op zichzelf wonen krijg je een beeld over hoe studenten hun seksueel burgerschap in verschillende woonsituaties ervaren. Een van de codes die is gekoppeld aan dit concept is de code: ongemakkelijk. Een aantal participanten gaven aan dat ze bepaalde situaties ongemakkelijk zouden vinden bij hun ouders thuis. Voorbeelden hiervan zijn het meenemen van iemand waar de participant mee date naar het huis van de ouders of dat er vervolgens een ongemakkelijk gesprek ontstaat. Dit weerhoudt veel participanten ervan om iemand mee te nemen toen ze nog bij hun ouders woonden, terwijl ze dat nu wel zouden doen. Max zegt hierover:

“Je moet doen wat je zelf wil. Je hebt hier niet meer de controle van mijn ouders. Ik voel me nu gewoon helemaal vrij om te doen en laten wat ik wil. Het is ook gewoon minder awkward. Als je thuis iemand meeneemt of naar je ouders en dan de walk of shame met haar naar beneden. Dat is niet heel chill. Dat is tering awkward.”

Voor de rest gaf bijna elke participant aan dat ze op kamers minder controle ervaren, minder beperkt zijn en meer vrijheid ervaren. Omdat deze codes vrijwel allemaal dezelfde strekking hebben, wordt dit als één code beschouwd. Luuk verwoordt dit als ‘totale vrijheid’. Hij zei hierover:

“De totale vrijheid. Ook al zijn je ouders heel goedwillends. Ze controleren je toch wel als je nog thuis woont. Als je uit huis bent dan kan je toch 5 uur ‘s nachts in de kroeg rondlopen en vervolgens de dag erna om 1 uur wakker worden en dan maakt dat helemaal geen reet uit. En als je thuis bent gaan je ouders zeggen van: moet je dit nou wel doen en dit en dit. En dat denk ik ook op gebied van seks en meisjes. Als je een meisje mee naar huis neemt als je op kamers bent. Niemand die ernaar kraait. Terwijl als je dit bij je ouders doet ga je toch wel een gesprek krijgen van: is dit wel wat je wil?”

Een ander opvallend fenomeen is dat alle participanten aangaven niet of nauwelijks met hun ouders over seks te praten. Als dit wel gebeurde werd er niet serieus over gepraat, maar werd het onderwerp op een grappige manier aangekaart of ging het inhoudelijk alleen over regels en de normen en waarden van de ouders over seks, zoals bijvoorbeeld in hiervoor genoemde quote van Luuk. Hierdoor was er geen diepgang in de gesprekken over seks. Over relaties werd meestal wel gepraat, maar meer in de zin hoe het met de partner van de participant gaat. Ryan zegt hierover:

“Die waren er eigenlijk niet. Het was eigenlijk wel grappig. Mijn vader was eigenlijk de enige die het ter sprake bracht, maar dan op een ongelovige jolige manier. Dat je gewoon merkt dat hij er eigenlijk helemaal niet over durfde te praten, maar alleen door er stomme grappen over te maken. En som kwam mijn moeder wel met een serieus verhaal. Zo van: hee moeten we het er ook nog eens even over hebben. Dan wou ze ‘het praatje’ hebben zeg maar. En dan zei mijn vader: ow jonge, die jongen weet alles wel.”

Een aantal participanten geven aan minder lichamelijk contact te hebben met hun vriend of vriendin bij hun ouders thuis of dat ze zich anders gedragen wanneer hun ouders in de buurt zijn. Mirthe zegt dat haar ouders het haar niet verbieden om te zoenen met haar vriend of zijn hand vast te houden, maar ze is wat terughoudender omdat ze weet dat haar moeder er niet van houdt.

“Nou mijn moeder houdt niet echt van klef gedoe zeg maar. Dus ik zou niet zo op de bank gaan liggen waar mijn ouders bij zijn.”

Iemand wiens ouders het wel verbieden is Nora.

“Nou mijn ouders zijn wel nuchtere friezen dus ze willen niet dat ik heel klef ben, hele tijd handjes vasthouden, dus dat heb ik dus ook nooit gedaan met mijn ex bij hun thuis.”

Het hebben van lichamelijk contact met degene waar je een relatie mee hebt behoord tot de seksuele rechten van een persoon. Andere seksuele rechten kunnen zijn: samen in een bed slapen, anticonceptie gebruiken, seks & een relatie hebben met wie je wil en affectie kunnen tonen voor je partner. Veel van deze rechten kwamen terug in de gesprekken met de participanten. Een veel terugkomend seksueel recht dat werd genoemd door de participanten was het samen mogen slapen op een kamer. Participanten gaven aan dat dit vaak niet mocht op jongere leeftijd, maar naarmate ze ouder werden of langere tijd een relatie hadden dat dit wel werd toegestaan. Nora vertelde hierover:

“De eerste paar maanden toen ik achttien was mochten we ook niet bij elkaar slapen. Dat is belachelijk natuurlijk want dat zoek je toch wel een manier om seks met elkaar te hebben. dus dat was heel achterhaald.”

Er was ook een participant die aangaf dat ze vriendjes of vriendinnetjes helemaal niet waren toegestaan op de kamer. Dit seksueel recht werd ze bij hun ouders thuis ontnomen. Nu ze echter zelf op kamers woont heeft ze hier wel de vrijheid voor.

“Nou dat ik niet met mijn vriendje op de kamer mocht. Dat was het denk ik wel. Het was meer van dat willen wij niet. Het blijft je eigen leven. Ik mocht gewoon niet met mijn vriendje alleen ergens in een kamer zijn. Ze wouden wel gewoon toezicht houden bij hun thuis. Nu is dat gewoon mijn eigen ding en mijn eigen leven.”

4.2 Social fields

De participanten konden zelf verschillende social fields noemen die voor hun van belang waren en aangeven wat voor rol deze groepen hebben op iemands seksueel burgerschap. Veel participanten waren lid van een sportvereniging en dit werd ook vaak als een social field opgegeven. Binnen deze sportverenigingen was er meestal een ander standaard over seks en relaties dan de participanten mee hebben gekregen van hun ouders. Hierdoor wordt het beeld over seks volgens de participanten wel beïnvloed, maar heeft verder geen effect op hoe ze zich gedragen. In de quote van Ryan komt ook duidelijk terug hoe andere groepen, in dit geval een sportvereniging, invloed hebben op zijn beeld tegenover seks.

“Ja dat heeft wel veel invloed denk ik. Niet per se over wat ik zelf dan heb gedaan, maar meer wat voor culturen er zijn en hoe daarin over seks wordt gepraat. Toen ik zaal voetbalde bij het vijfje. Dat is echt zo’n mannencultuur. Echt man en neuken. Je hebt geen seks je gaat gewoon neuken. En dan hoorde ik van: heb je nog geneukt? Daar werd het beeld van seks niet leuker van. Het werd juist veel viezer. Ja ik weet niet. Ik denk niet dat het op een negatieve manier beïnvloed werd, maar wel dat dat iets voor echte mannen was en dat je chicks echt moet neuken. Dat je geen seks meer hebt snap je? Dat vond ik een wat minder mooie kijk erop. Door andere groepen wordt er wat normaler over gepraat en is het wat serieuzer als je er gesprekken over voert. Dat beïnvloedt het beeld wel wat op een positieve manier.”

Een viertal participanten gaven aan zich anders te gedragen wanneer ze uitgaan met een groep die een striktere standaard heeft tegenover seks en relaties dan de participant zelf. Ze zijn bang om veroordeeld te worden door de rest, wat dus invloed heeft op hun gedrag opstap. Ze geven aan minder snel met anderen te flirten of dan niet bezig te zijn met het zoeken naar personen van het andere geslacht voor intimiteit. Lauren zegt hierover:

“Wel dat het mensen zijn die niet zomaar met een vreemde mee naar bed zouden gaan. Dat echt niet. Dat zoenen met een vreemde ook best al een groot ding is. Binnen die groep merk ik dat dat ook wel invloed heeft op mij. Als ik bijvoorbeeld met hun opstap ga dan zou ik ook echt niet met een jongen mee naar huis gaan. Dat vinden ze ook echt allemaal heel raar. Maar stel je voor dat ik met mijn huisgenootjes opstap ben die dat wel meer gewend zijn dan zou dat ook heel anders zijn. Als ik dan door een jongen benaderd zou worden dan denk ik ook whatever. Terwijl als je met anderen bent dan denk je: oké ik houd me toch wat terug. Dat is toch vreemd.”

4.3 Gender

Over de rol van gender op iemand zijn seksueel burgerschap waren verschillende geluiden te horen. Een deel gaf aan dat gender geen invloed heeft op hoe de ouders hun kinderen behandelen, maar gaven vooral aan dat hun oudere broer of zussen, ongeacht leeftijd, strenger werden behandeld door hun ouders. Sophie geeft net als anderen aan dat omdat zij de oudste was ze strenger werd behandeld.

“Ja want ik was de eerste zeg maar, de oudste. Ze waren bij mij nog redelijk streng. Mijn broertje had dus nooit echt een relatie toen ik thuis woonde. Nu krijg ik soms met vlagen mee als ik een weekend thuis ben. Maar ze mogen al wel samen slapen, hoewel dat ook al een gedoe was. Zij is nog maar 17 en haar ouders zijn ook christelijk.”

De andere participanten ervaren of denken dat ouders tegenover vrouwen vaker voorzichtiger of beschermend zijn, maar dat ze qua regels wel gelijk worden behandeld. Vaak kunnen ze niet verklaren waarom ouders voorzichtiger zijn tegenover meiden. Enkelen, zoals Mirthe, noemen als oorzaak hiervoor dat vrouwen zwanger kunnen raken en mannen niet.

“Ja, dat komt puur omdat ik een meisje ben. Mijn moeder zei laatst ook dat ze blij was dat ik wat ouder ben nu. Want stel je raakt zwanger dan is het minder erg. Omdat ik het meisje ben, want ik krijg het kind. En als mijn broers zoiets doen dan krijgt het meisje het kind. Dus dan hebben mijn ouders er minder mee te maken.”

In deze quote van Luuk omschrijft hij duidelijk wat veel andere participanten ook aangaven. Namelijk dat ouders vaak of waarschijnlijk voorzichtiger of meer beschermend zijn tegenover hun dochters, maar zich dit niet uit in strengere regels of beperkingen voor de dochter.

“Ja dat weet ik niet precies. Ik denk dat gender sowieso een rol speelt in heel veel gevallen. Ja ik denk dat het dan nog wel wat meer was van wees voorzichtig. Ik denk niet dat het bij mijn ouders heel veel had uitgemaakt. Dat ze het wel op dezelfde manier hadden aangepakt. Dat die het toch wel zien als een soort van algemeen goed. Dat het niet per se had uitgemaakt als ze een dochter of een zoon hadden gehad. Dat ze er wel op dezelfde manier erin hadden gestaan.”

4.4 Gezinssamenstelling

Met het concept ‘gezinssamenstelling’ wordt bedoeld of de participant ook oudere broers of zussen heeft. Participanten die dit wel hadden gaven vaak aan dat hun ouders bij hun broers of zussen strenger waren, omdat dit zogenaamde ‘proefkindjes’ waren. Luuk heeft het volgende erover gezegd.

“Ja bij mijn jongere broer was het dus toen hij nog jong was best wel lastig omdat hij toen als eerste een vaste vriendin had. Het duurde heel lang voordat zij überhaupt bij elkaar op de kamer mochten slapen. Dat was dat ze nog thuis woonde. Ik merkte wel direct dat het bij de derde al wat makkelijker ging.”

4.5 Leeftijd

Verschillende participanten gaven aan meer vrijheid te ervaren naarmate ze ouder worden. Luuk is hier één van.

“Het ligt natuurlijk ook heel erg aan leeftijd. Als je 16 bent dan snap ik ook wel dat ouders er een beetje moeite mee hebben.”

4.6 Woonomgeving

Met het concept ‘woonomgeving’ wordt bedoeld of de ouders van de participant in een dorp op stad woont. Participanten wiens ouders in een dorp wonen gaven aan dat ze nu ze in de stad wonen vooral meer vrijheid ervaren omdat ze in de stad anoniemer zijn. Nora vertelde dat ze in een dorp terughoudender is dan in de stad:

“Ik kom natuurlijk ook uit een dorp. Iedereen kent elkaar daar. Dan ga je ook niet met iedereen slapen. Dat zou verschrikkelijk zijn. Dan komen je ouders er snel achter. Het hoort ook niet echt in die cultuur. Dat word je gelijk als slet bestempeld.”

Discussie

Hoe ervaren studenten met christelijke ouders hun seksueel burgerschap nu ze niet meer bij hun ouders wonen ten opzichte van toen ze nog thuis woonden en hoe spelen gender en social fields een rol hierin? De bijbehorende deelvragen zijn:

- Hoe ervaren studenten hun seksueel burgerschap in verschillende woonsituaties?
- Wat voor rol speelt de social fields van een student op hoe ze hun seksueel burgerschap ervaren?
- Wat is de rol van gender op het seksueel burgerschap?

5.1 Bevindingen

5.1.1 Woonsituatie

“Seksueel burgerschap verwijst naar de mate van toegang tot bepaalde rechten met betrekking tot seksuele expressie en consumptie” volgens Richardson (2000, p.107). Volgens mijn participanten verandert de mate waarin seksuele rechten aan hun worden toegekend wanneer ze op kamers gaan wonen. Ze ervaren bijvoorbeeld meer vrijheid wat ervoor zorgt dat ze meer toegang hebben tot seksuele rechten. Voorbeelden hiervan zijn dat ze nu wel jongens mee kunnen nemen naar hun kamer, in hetzelfde bed kunnen slapen en kleffer kunnen zijn. Hierdoor neemt de expressie en consumptie van deze seksuele rechten neemt dus toe. Verder praat geen van de participanten openlijk met hun ouders over seks. Dit komt omdat volgens Schalet (2011) de christelijke ouders dezelfde houding tegenover seks en relaties hebben als de Amerikaanse ouders. Deze houding is te omschrijven met de concepten: 'Tegengesteld individualisme' en 'dramatisering'. Ouders erkennen dat hun kinderen vaak seksueel actief zijn, maar zijn hier liever niet van op de hoogte. Er heerst een beleid van: niks vragen en niks zeggen. Dit gaven de participanten ook aan. Ze gaan er namelijk vanuit dat hun ouders wel weten dat ze seks hebben, maar hier worden geen vragen over gesteld. Ook vanuit de kinderen wordt er niks over hun seksuele ervaringen gedeeld. Volgens Schalet (2011) is het voor Nederlandse ouders ook moeilijk om dit onderwerp met hun kinderen te bespreken. Dit zie je terug bij de participanten. Een aantal geven namelijk aan dat het onderwerp soms wel wordt geprobeerd aan te snijden, maar dit dan op een grappige of ongemakkelijke manier wordt gebracht. Een gevolg van het niet openlijk over seks praten is dat het een sfeer van beschuldigingen en verdenkingen creëert. Dit resulteert in dat veel seksuele activiteiten buiten het bereik van het ouderlijk toezicht optreedt. Dit zie je ook terug in de antwoorden van de participanten. Ze geven aan

dat ze wel jongens of meisjes meenemen naar hun kamer en dit niet doen bij hun ouders thuis. Ook slapen ze hier wel samen in een bed, wat vaak bij de ouders thuis niet was toegestaan.

5.1.2 Social fields

Ook speelt de social fields van een student een rol op hoe zij hun seksueel burgerschap ervaren. Social fields zijn groepen waarin mensen die de leiding hebben in zo'n groep de standaard van een concept bepalen (Bourdieu, 1991). Participanten gaven aan dat door andere groepen de norm en het beeld over seks werd beïnvloed. Hierdoor ervaren ze een andere standaard voor wat normaal is voor seks. Dit kan ook erg afwijken van de norm die ze van hun christelijke ouders hebben meegekregen. Dit komt doordat volgens Ojo (2005) seksuele rechten door de kerk worden voorgeschreven en niet volgens de maatschappij. De social field van de kerk kan dus een hele andere betekenis hebben over het concept seksueel burgerschap dan andere social fields. Zo is de leiding van de kerk bijvoorbeeld van mening dat met iedereen seks hebben niet hoort, terwijl dat andere social fields zoals bijvoorbeeld bij een sport of studentenvereniging dit wel als normaal kan worden beschouwd. De participanten gaven inderdaad aan dat hun beeld over seks en relaties werd beïnvloed door bijvoorbeeld een sportvereniging waar de standaard over seks anders was. Opvallend is dat participanten hun gedrag niet aanpassen aan social fields die een wat lossere denkbeeld tegenover seks hebben zoals bijvoorbeeld studentenverenigingen. Social fields die niet of amper bezig zijn met seks, zoals bijvoorbeeld een strengchristelijke jongerengroep, hebben ook invloed op het gedrag van participanten en dus ook op het seksueel burgerschap. Een aantal studenten geven aan minder bezig te zijn met mensen van het andere geslacht opstap en minder lossere te zijn over seks bij zo'n groep.

5.1.3 Gender

Volgens Schalet (2011) zijn zowel Nederlandse als Amerikaanse ouders vaker ongerust of beschermend tegenover hun dochter dan hun zoon, omdat vrouwen zwanger kunnen worden en fysiek kwetsbaarder zijn dan mannen. Dit komt ook naar voren in mijn onderzoek. Veel participanten geven aan dat gender degelijk een rol speelt en dat hun ouders meer beschermend zijn tegenover dochters. Een enkeling noemt als reden dat een vrouw zwanger kan worden en een man niet. Het argument van Schalet (2011) dat vrouwen fysiek kwetsbaarder zijn dan mannen en ouders daardoor beschermend zijn uit zich volgens participanten alleen in dat vrouwen niet alleen terug mogen fietsen van feestjes, maar heeft verder geen invloed op mate van toegang tot seksuele rechten. Dit kwam al gedeeltelijk terug in het onderzoek van Schalet (2010) waarin ze aangeeft dat de kans even groot is voor zowel mannen als vrouwen als het gaat om toestemming krijgen van de ouders voor het mogen blijven slapen van het vriendinnetje of vriendje.

5.1.4 Gezinsamenstelling

Naast de rol van leeftijd op de mate van toegang tot seksuele rechten werd ook de rol van het hebben van oudere broers of zussen genoemd. Participanten gaven aan dat hun ouders vaak strenger waren tegenover hun oudere broers of zussen. Deze oudere broers of zussen werden ook wel proefkindjes genoemd. Participanten ervaren meer vrijheid dan hun oudere broers of zussen. Hier is echter geen ondersteunende literatuur over gevonden.

5.1.5 Leeftijd

De mate waarin seksuele rechten aan studenten worden toegekend verschilt volgens veel ook door de leeftijd. Bijna alle participanten gaven aan dat naarmate ze ouder werden, meer dingen werden toegelaten door hun ouders. Je kan dus stellen dat leeftijd ook een grote rol speelt op het seksueel burgerschap en toegang krijgen tot bepaalde seksuele rechten. Volgens Wouters (2013) is de belangrijkste voorwaarde voor het goedkeuren van seks door de ouders het feit of een relatie stabiel is. Dit is echter door geen enkele participant genoemd. Er is hier in dit onderzoek ook niet specifiek

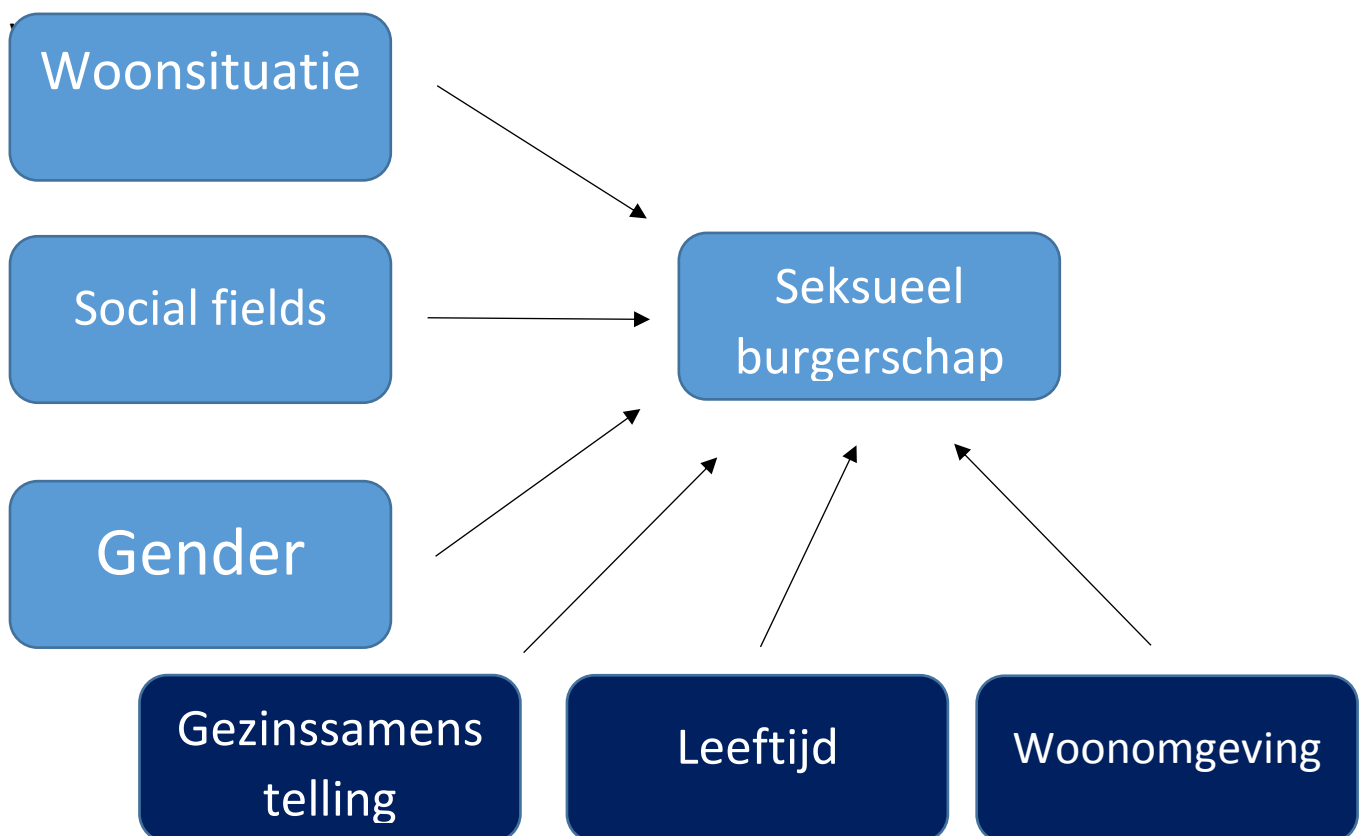
naar gevraagd, maar het feit dat participanten leeftijd wel noemen terwijl hier ook niet naar gevraagd is, is opvallend. Het CBS (2003) ondersteunt deze bevinding en geeft aan dat in 2003, 67 procent van de Nederlandse jongeren tot 18 jaar van hun ouders met hun vriend of vriendin op een kamer mag slapen. Voor de leeftijdsgroep van 18 tot 24 jaar was dit 83 procent. Uit deze cijfers blijkt dat leeftijd een rol speelt in welke mate het seksuele recht 'samen slapen' aan jongeren wordt toegekend.

5.1.6 Woonomgeving

Iets waar in dit onderzoek ook geen rekening mee is gehouden is de rol van de woonomgeving van de student. Participanten gaven aan zich in Groningen vrijer te voelen mede doordat ze in de stad anoniemer zijn. Dit is volgens Tonnies & Harris (2001) omdat mensen in steden vaak omgaan met elkaar op het niveau van 'Gesselschaft' en in dorpen vaak op het niveau van 'Gemeinschaft'. Gesselschaft houdt in dat mensen vreedzaam naast elkaar leven, maar ze zich niet met elkaar bezighouden. Er is minder sociale controle. Dit is juist niet het geval bij gemeinschaft. Hier is er meer sociale controle en is er een betere band tussen de mensen. De ouders van deze participanten wonen in een dorp, waar volgens de participanten sneller informatie bij hun ouders terecht komt. Ook speelt roddelen binnen het dorp een rol. Hierdoor voelen studenten zich ook minder vrij toen ze nog bij hun ouders woonden.

5.2 Beschouwing

Terugkijken op dit onderzoek kan het eerder opgestelde conceptueel model in figuur 1 aangepast worden. De inductieve concepten die een rol bleken te spelen op hoe studenten hun seksueel burgerschap ervaren moet worden opgenomen in een nieuw conceptueel model. Hierbij zijn de concepten: Gezinsamenstelling, leeftijd en woonomgeving toegevoegd (figuur 4)

Figuur 4: Nieuw conceptueel model

5.3 Conclusies

Aan de hand van dit onderzoek kan je concluderen dat vrijwel iedere student meer vrijheid ervaart op het gebied van seks en relaties nu ze niet meer bij hun ouders wonen. Dit uit zich in meer expressie en consumptie van seksuele rechten zoals het mee kunnen nemen van jongens en in hetzelfde bed kunnen slapen. Studenten gedragen zich anders bij hun ouders thuis wanneer ze met hun vriend of vriendin zijn. Ze tonen onder andere minder affectie naar elkaar wat zich uit in minder of geen seks bij de ouders thuis en minder lichamelijk contact. Elke participant gaf aan geen serieuze gesprekken met hun ouders te hebben over seks. Indien er wel gesprekken waren, werd dit op een grappige of ongemakkelijke manier gebracht. De social fields van een student hebben invloed op het denkbeeld over seks en relaties. De student kan het denkbeeld over seks van andere groepen overnemen of hun eigen denkbeeld wordt aangepast. Als deze social fields minder los over seks of relaties denkt dan de participant zelf dan heeft dit ook invloed op het gedrag omdat de participant bang is om veroordeeld te worden door de rest. Dit uit zich in dat participanten minder met mensen van het andere geslacht bezig zijn wanneer ze op stap zijn met mensen uit een social field die een strikt beeld hebben over seks en relaties. Hiernaast zijn ze bij mensen uit zo'n groep minder open over hun seksleven. Gender speelt een minder belangrijke rol op het seksueel burgerschap van een participant. Ouders zijn wel vaker ongerust en beschermend tegenover hun dochter dan hun zoon. Dit heeft echter geen invloed op de mate waarin seksuele rechten worden toegekend. Naast de rol van de woonsituatie, gender en de social fields van een student blijkt ook de woonomgeving, de leeftijd en de gezinssamenstelling van een student invloed te hebben op hoe studenten hun seksueel burgerschap ervaren. Participanten ervaren meer vrijheid naarmate ze ouder worden, ze oudere broers of zussen hebben en als ze niet in een dorp wonen

5.4 Aanbeveling

Dit onderzoek heeft hopelijk de lezer bewust gemaakt over hoe studenten met christelijke ouders hun seksueel burgerschap ervaren wat zorgt voor meer openheid en eerlijkheid binnen christelijke gezinnen. Echter is er nog meer vervolgonderzoek nodig om een volledig beeld te krijgen over seks en relaties binnen christelijke gezinnen. Het is daarom ook nodig om te onderzoeken hoe ouders tegen dit onderwerp aankijken, omdat dit onderzoek alleen de ervaring van de student belicht. Ook is het voor verder onderzoek nodig om te kijken hoe verschillende geloofsgemeenschappen omgaan met seks en relaties en wat voor invloed dit heeft op kinderen waarvan de ouders tot bepaalde geloofsgemeenschappen horen. Er is nog lang niet genoeg kennis en inzicht over het seksueel burgerschap van mensen met christelijke ouders. Voor verder onderzoek is het van belang om meer factoren te includeren in het onderzoek, omdat dit onderzoek nogal beperkt is en niet met alle factoren rekening kon worden gehouden. Zo kwam in dit onderzoek de rol van leeftijd, de hoeveelheid broers of zussen en woonomgeving ook naar voren als het om iemand seksueel burgerschap gaat. Voor verder onderzoek is het dus ook nodig om de rol van deze concepten te onderzoeken om zo een beter omvattend beeld te krijgen over het seksueel burgerschap van mensen met christelijke ouders.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat christelijke ouders moeizaam met hun kinderen over seks en relaties praten. Hierdoor is het voor kinderen ook moeilijk om dit thema bij hun ouders te brengen wat tot stiekeme seksuele activiteiten leidt. Seks blijkt dus een lastig onderwerp om aan te snijden binnen een gezin. Een aanbeveling is dan ook om in kerken een cursus aan te bieden over hoe ouders seks kunnen bespreken met hun kinderen. Via jeugdwerk van de kerk kan dat op die manier ook met de kinderen besproken worden. Hopelijk wordt hiermee het taboe rondom seks doorbroken en kan er in de toekomst opener over gepraat worden binnen gezinnen rondom dit thema.

5.5 Reflectie

Iets wat de kwaliteit van mijn data wel heeft kunnen beïnvloeden is dat een aantal participanten aangaven niet veel tijd te hebben voor het interview, omdat ze nog andere bezigheden hadden. Het effect kan zijn geweest dat participanten minder open en uitgebreide antwoorden kunnen hebben gegeven. Dit resulteerde dan ook vaak in kortere interviews. Al denk ik wel dat er goeie en eerlijke informatie is gegeven. Ook wisten sommige participanten dat ik gelovig ben. Dit kan ervoor hebben gezorgd dat ze minder open over hun seksleven hebben gepraat, omdat ze misschien bang zijn dat ik hun veroordeel.

Referentielijst

- Abbema, A. van (2007). Seks voor het huwelijk & christelijke studenten. *Radix*, 33 (1), 46-67.
- Bourdieu, P. (1991). Genesis and Structure of the Religious Field. *Comparative Social Research*, 13(1), 1-44.
- Burchardt, M. (2018). Masculinity, sexual citizenship and religion in postapartheid South Africa: a field-theoretical approach. *Citizenship Studies*, 22(6), 569-585.
- CBS (2003). *Jeugd 2003, cijfers en feiten*. Voorburg: Centraal Bureau voor de Statistiek
- CBS (2016). *Helpt Nederlanders is kerkelijk of religieus*. Geraadpleegd op 11 december, 2018 op <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/51/helpt-nederlanders-is-kerkelijk-of-religieus>: door CBS.

Constatine, N. A., Jerman, P., & Huang, A. X. (2007). California parents' preferences and beliefs regarding school-based sex education policy. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 39, 167-175.

Derks, B (2017). Liegende christenen. *Beam*, 15-08-2017.

Hoge, D. R., Petrillo, G. H. and Smith, E. I. (1982) "Transmission of Religious and Social Values from Parents to Teenage Children," *Journal of Marriage and the Family*, 44(3), pp. 569–569. doi: 10.2307/351580.

Ojo, M. A. (2005). *Religion and Sexuality: Individuality, Choice and Sexual Rights in Nigerian Christianity*. Understanding Human Sexuality Seminar Series 4. Lagos: ARSRC.

Richardson, D. (2000). Constructing sexual citizenship: Theorizing sexual rights. *Critical Social Policy*, 20(1), 105-135.

Schalet, A. T. (2011). *Not under my roof : parents, teens, and the culture of sex*. Chicago: University of Chicago Press.

Schalet, A. (2010). Sex, love, and autonomy in the teenage sleepover. *Contexts: Understanding People in Their Social Worlds*, 9(3), 16-21.

Tönnies, F., & Harris, J. (2001). *Community and civil society* (Cambridge texts in the history of political thought). Geraadpleegd op 20 Januari, 2019 van <https://www.cambridge-org.proxy-ub.rug.nl/core/books/tonnies-community-and-civil-society/EE830F0E36DFCF728D58344D66523582> Cambridge: Cambridge University Press. (2001).

Wouters, C. (2013). Dating in de VS–verloving en verkering in Nederland. *Sociologie*, 9(3), 378-406.

Appendix

Bijlage 1: counselling referral

drs. M.H.J. (Marjolein) Renker

Contact:

[050 36 35435](tel:0503635435)

E-mail:

m.h.j.renker@rug.nl

Bijlage 2: Interview guide

Interview guide

Welkom.....bedankt dat je tijd hebt kunnen maken voor dit interview. Dit interview gaat over hoe vrij studenten zich voelen om eigen keuzes te maken over seks en relaties en hoe dit verandert wanneer ze op zichzelf gaan wonen. Seksuele rechten kunnen zijn: samen in een bed slapen, anticonceptie gebruiken of het zelf kunnen kiezen met wie je een relatie hebt. Voel je vrij om aan te geven wanneer je een vraag niet wilt beantwoorden. Het interview wordt anoniem afgenomen en er wordt vertrouwelijk met de informatie omgegaan. Het interview duurt ongeveer 30 tot 40 minuten. Vind je het goed als ik het gesprek opneem? Er zal vertrouwelijk met de opname worden omgegaan en alleen ik heb toegang tot de opname. Heb je nog vragen? (...) Oke dan kunnen we beginnen.

1. Kun je mij iets over jezelf vertellen?
2. Hoe bevalt het op kamers te wonen?
3. Jouw ouders zijn dus gelovig. Wat betekent het geloof voor jou?
4. Kan je vertellen wat voor invloed het geloof (van jou of je ouders) heeft in je dagelijks leven?
5. Wat voor normen en waarden over seks en relaties heb je meegekregen van je ouders?
  - Wat vind je van deze normen en waarden? Fijn/vervelend/etc
  - Wat zijn jouw normen en waarden over seks en relaties?
  - Hoe zijn deze normen en waarden over seks en relaties verandert nu je op jezelf woont?
6. Hoe waren de gesprekken met je ouders over seks en relaties?
7. Wat zijn de regels die je met je ouders hebt afgesproken over seks of relaties?
8. Hoe ervaar je de mate waarin seksuele rechten worden toegekend toen je nog bij je ouders woonde?
  - Hoe ervaar je dit nu je op jezelf woont?
  - Wat zijn volgens jou de grootste verschillen?
  - Wat voor dingen zou je bij je ouders thuis niet doen wat je nu wel zou doen?
  - Zijn er dingen die je hebt verborgen voor je ouders op seksueel gebied?
  - Verberg je wel eens dingen voor anderen, zoals je huisgenoten, vrienden van je kerk of vereniging op seksueel gebied?
9. Hoe hebben verschillende groepen waar je mee omgaat invloed op hoe je over seks en relaties denkt?
  - Welke groepen zijn dit? En hoe denken de verschillende groepen over seks en relaties?
10. Hebben je ouders een ander beeld over seks en relaties dan de mensen die je nu dagelijks ziet?
  - Heeft dit je denkbeeld over seks en relaties ook doen veranderen?
11. Heb je ook broers of zussen? Zo ja: hoe behandelen je ouders je broers/zussen als het gaat over seks en relaties?
  - Hoe verschilt dit met hoe ze jou behandelen?
  - **Nee:** Wat voor rol speelt gender volgens jou op in welke mate je ouders je vrijheid geven over seks en relaties?
12. Hoe is volgens jou samengevat de mate waarin seksuele rechten aan jou worden toegekend verandert nu je bent verhuisd?

We zijn nu aan het einde gekomen van dit interview. Hebben we iets nog niet besproken dat je wel belangrijk vindt om te delen? Heel erg bedankt voor je tijd en je eerlijke antwoorden. Heb je nog vragen over het interview of over mijn ervaringen binnen dit onderwerp? (...) nogmaals bedankt en als je op de hoogte wilt blijven van mijn onderzoek mag je je e-mailadres opschrijven.

Biilage 3: Informed consent

**university of
 groningen**

Faculteit ruimtelijke wetenschappen

Datum: __/__/__

Goedkeuring voor deelname aan dit interview

Betreft: Bachelor scriptie seksueel burgerschap, Sjouke Stienstra

Voorwaarden:

- Ik ben goed geïnformeerd door de interviewer en ik begrijp dit informatieblad.
- Ik heb de kans gehad om in alle vrijheid de vragen te beantwoorden.

- Ik ben tevreden over mijn gegeven antwoorden.
- Ik begrijp dat deelname in dit interview vrijwillig is en dat ik het recht heb om een vraag niet te hoeven beantwoorden.
- Ik weet dat er vertrouwelijk met mijn informatie wordt omgegaan. Zonder mijn toestemming mag er geen gebruik worden gemaakt van mijn naam of identiteit.
- Ik begrijp dat deze data gebruikt kan worden in artikelen, boeken, gepubliceerd en ongepubliceerd werk en presentaties.
- Ik begrijp dat met alle informatie die ik geef veilig wordt opgeslagen en alleen de interviewer hier toegang tot heeft.
- Ik ga ermee akkoord dat dit interview wordt opgenomen.
- Ik ga ermee akkoord dat mijn zelfbedachte pseudoniem wordt gebruikt voor dit onderzoek.

Vul onderstaande gegevens in als je op de hoogte wilt blijven van dit onderzoek of wanneer je een kopie van de transcriptie van dit interview wilt ontvangen.

E-mailadres: _____

- Ik wil op de hoogte blijven van dit onderzoek.
- Ik wil een kopie ontvangen van de transcriptie van dit interview.

Ik ga akkoord met deelname aan dit interview.

Handtekening geïnterviewde:

Handtekening interviewer:

Bijlage 4: Concepten en Codes

Concepten	Woonsituatie	Social fields	Gender
Codes	Vrijheid	Sport	Beschermend
	Controle	Studenten	Zwanger
	Beperkt	Ouders	Geen invloed
	Ongemakkelijk	Mensen uit het dorp	Strenger
	Geen gesprekken met ouders	Familie	
	Seks	Christenen	
	Condooms		
	Jongens meenemen		
	In dezelfde kamer slapen		
	Klef doen		
	Porno kijken		
	Stiekem aan de pil		